

**Delta i debatten,
skriv til oss!**

SEND DITT INNLEGG TIL: DEBATT@NATIONEN.NO

Innlegg kan også sendes per post til Nationen, Postboks 9390 Grønland, 0135 Oslo. Merk konvolutten «debatt». Innlegg som sendes elektronisk blir prioritert.

TEKSTLENGDER:

Kronikk: Maks 4900 tegn med mellomrom.

Leserinlegg: Maks 2000 tegn

Du kan også levere innlegg på nationen.no

Kronikker honoreres som hovedregel ikke. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innsendt stoff og til å publisere det på alle våre plattformer.

Kronikk

Balanse: Etter flere år med underdekning av norsk storfekjøtt er vi i ferd med å nå markedsbalanse og begrense mengden storfekjøtt som importeres utover importkvotene.

Foto: Lars Bilit Hagen

Refordeling, men ingen rekanalisering

Fallet i antall melkekyr de siste ti årene er mer enn kompensert gjennom vekst i ammekyr. Det innebærer en refordeling av mordyrerne i Norge. Hvilke områder har tjent og hvilke har tapt, og hva har dette betydning for avgangen i jordbruksareal?

De siste ti årene har antall melkekyr falt i samtlige fylker, totalt med ca. 30.000 dyr i perioden 2008 til 2017. Samtidig har antall ammekyr økt, så det samlede tallet på mordyr av storfe i Norge er noe, men ikke vesentlig større enn det var for ti år siden.

Den målrettede politiske satsingen for å styrke ammekuproduksjonen har vært en mulighet som mange fylker har ønsket seg for kunne kompensere fallet i antall melkekyr. Likevel, innenfor en ganske stabil storfebestand har det vært geografiske forskyvnings som har resultert i vinnere og tapere. I praksis er 30.000 mordyr refordelt.

Etter flere år med underdekning av norsk storfekjøtt er vi i ferd med å nå markedsbalanse og begrense mengden storfekjøtt som importeres utover importkvotene. Spørsmålet er nå hvor de nye ammekyrne har havnet. Svaret i stort er at to tredjedeler av de nye ammekyrne i perioden 2008 til 2017 har havnet i fire fylker: flest i Oppland (20 prosent)

og Rogaland (18 prosent), og dernest Nord-Trøndelag (11 prosent) og Hedmark (10 prosent).

I Rogaland og Nord-Trøndelag har dette bare om lag kompensert for nedgangen i antall melkekyr, mens det i Oppland og Hedmark er en netto økning i antall mordyr av storfe på henholdsvis 2300 og 1500 dyr. Men det er også nettovest på mellom 500 og 1000 mordyr i hvert av fylkene Buskerud, Vestfold, Telemark og Agder. Øst- og Sørlandet har altså fått flere mordyr av storfe, mens det på Vestlandet (utenom Rogaland), i Trøndelag og i Nord-Norge har vært en nedgang.

I noen fylker kan det se ut til at en økning i antall sau delvis har kompensert for nedgang i antall mordyr av storfe. Særlig ser dette ut til å være tilfelle i Trøndelag og Hordaland, mens Troms, Finnmark, Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane har hatt en svært liten økning i antall sau sammenlignet med den store nedgangen i antall mordyr av storfe. Den største veksten i sau har kommet i Rogaland, også her fulgt av Oppland.

Allikevel er det knapt snakk om noen rekanalisering, altså at storfe i stort monn er tilbake i kornområdene på Østlandet. En viss refordeling har det imidlertid vært: av drøyt 313.000 mordyr

totalt i 2017, har kornfylkene på Østlandet fått 5900 fler de siste ti årene (2008-2017), mens landet for øvrig har 4700 færre mordyr av storfe. Dette innebærer at kornfylkene på Østlandet sin andel av mordyrerne har økt fra 16 prosent til 17 prosent i perioden.

I samme periode har det vært en nedgang i kornareal i alle fylker på totalt 227 000 dekar, hvorav 173.000 dekar i kornfylkene på Østlandet. Grasarealet har økt med 83.000 dekar i disse fylkene og øvrig jordbruksareal har gått tilbake med 10.000 dekar. Det vil si at totalt 100.000 dekar har gått helt ut i kornfylkene på Østlandet. For landet sett under ett, har det vært en nedgang på 108.000 dekar gras og totalt en arealavgang på 357.000 dekar.

Det er ingen klar sammenheng mellom økning i antall ammekyr og nedgang i kornareal generelt. Kornarealet på Østlandet faller både der det er stor vekst i antall mordyr av storfe, og der det er lite vekst. Etablering av ammekuproduksjon har sannsynligvis likevel hatt en betydning for nedgang i kornareal i enkelte områder, og særlig der det er sterke storfemiljøer i marginale kornområder. I arealsone 1 i Hedmark og i arealsone 3 og 5A i Oppland og Buskerud ser nedgangen i kornareal ut til å være mer sammenfallende med økningen i antall mordyr av storfe.

Det samme gjelder enkelte kommuner. Samtidig trenger ikke nødvendigvis all etablering av ammekuproduksjon i kornområder å være negativ, dersom

etableringen har skjedd på gårder som også har areal som bare kan nyttes av beitedyr.

Framover er det nå rimelig å målrette støtten til nye ammekuetableringer som det eventuelt måtte vise seg å være behov for, mot de regioner av landet der nedgangen i melkekyr til nå ikke har blitt veid opp av en økning i antall ammekyr. Nord-Norge og Vestlandet (utenom Rogaland) er områdene som har hatt stor nedgang både i grasareal og i antall mordyr av storfe.

Da blir det spesielt viktig at det gis rom for å gi investeringsstøtte til mindre bruk, enn det som har vært praksis til nå. Gjennomsnittlig planlagt størrelse på ammekubrukene som har fått investeringsstøtte fra Innovasjon Norge de ti siste årene har vært på 55 slakt/år (tilsvarer omtrent 55 ammekyr). Til sammenligning hadde eksisterende bruk med ammeku i snitt 17 ammekyr i 2017. I tillegg kan en vurdere om enkelte av produksjonstilskuddene kan få en sterkere innretning mot bruksstørrelse og geografi.

Det er få vekstfortellinger igjen i norsk husdyrbruk akkurat nå. Det vil derfor være viktig å utnytte restpotensialet på en best mulig måte for jordbruket totalt sett.

Vilde Haarsaker

Prosjektleder i AgriAnalyse

Christian Anton Smedshaug

Daglig leder AgriAnalyse

MERCOSUER

Muligheter for næringslivet

Mercosur-landene, og spesielt Brasil og Argentina, er viktige markeder for Norge. Norske bedrifter viser økende interesse for markedet, både når det gjelder eksport av varer og tjenester. Derfor er det viktig å få på plass en frihandelsavtale.

Sps Henning Røyneberg skriver om Mercosur i Nationen 1. april. Mercosur er et frihandelsamarbeid mellom Brasil, Argentina, Uruguay og Paraguay. Mercosur-statene har relativt høye tollsatser på industriområdet, inkludert sjømat. En frihandelsavtale vil gi lavere toll. Norske bedrifter som eksporterer varer som kjemiske produkter, maskiner, utstyr, sjømat og gass vil dra nytte av en fremtidig handelsavtale.

Norsk sjømat møter i dag til dels svært vanskelige krav ved eksport, spesielt til det brasilianske markedet. Enklere og mer forutsigbare regler for mattrygghet og andre tekniske handelshindre vil kunne ha stor betydning for norske sjømateksportører. En avtale vil også sikre norske tjenesteytere bedre markedsadgang.

Mercosur-landene store eksportører av jordbruksvarer. Dette gjør forhandlingene krevende. Regjeringen har som mål å øke matproduksjonen i Norge. Det er derfor viktig å finne en løsning som også norsk jordbruk kan leve godt med. Norge har betydelig import av jordbruksvarer som ikke produseres i Norge, blant annet frukt, bær og grønnsaker. Norge har også stor import av vegetabiliske oljer, drikkevarer og fôr til fisk.

Dette er produkter der Mercosur kan ha interesser i det norske markedet, og der bedret markedsadgang for Mercosur kan være mulig, uten at det går på bekostning av viktige norske jordbruksinteresser. Norge har lang erfaring med å forhandle omfattende frihandelsavtaler. Jeg mener at det er fullt mulig å bli enige om en balansert avtale, som tar hensyn til behovet for å beskytte egen produksjon og næringsliv på begge sider.

Magnus Thue

Statssekretær i Nærings- og fiskeridepartementet

Sjømat: Møter vanskelige krav ved eksport.

Foto: Tom Haga // NTB scanpix

Færre melkekyr

«De siste ti årene har antall melkekyr falt i samtlige fylker.»